

เสรีไทยอีสานที่ถูกลืม

written by Witayakorn Sowattara | กรกฎาคม 18, 2020

วิทยากร โสวัตร เรื่อง

เคยมีคำถามไหมครับว่า พอ 4 รัฐมนตรีอีสาน ประกอบด้วย นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์, นายถวิล อุดล, นายจำลอง ดาวเรือง ถูกฆ่าตาย และต่อมานายเตียง ศิริขันธ์ ถูกอุ้มไปฆ่าโดยพวกเผด็จการใจทรามอำมหิต (เป็นที่น่าสังเกตว่า เผด็จการทหารตำรวจเหล่านี้ ไม่ว่าจะยุคสมัยใด ก็ไม่เคยใจไม่ทรามและอำมหิตประหนึ่งว่าเป็นยีนของพวกเขา) แล้ว พลพรรคเสรีไทยอีสานนอกเหนือจากท่านเหล่านี้เป็นใคร? มีชะตากรรมอย่างไร?

นี่เป็นข้อสงสัยและความสนใจของผมตลอดหลายปีที่ผ่านมา เพราะเหมือนว่านอกเหนือจากบุคคลสำคัญทางการเมืองในสายธารประชาธิปไตยประชาชนของอีสานทั้ง 4 ท่านที่กล่าวมาแล้ว ก็ไม่มีใครถูกพูดถึง ทั้งที่เรารู้ยู่ว่า ขบวนการเสรีไทยอีสานนั้นใหญ่มาก มีกำลังอาวุธถึงขนาดเป็นกองทัพ

จากหนังสือ XO GROUP เรื่องภายในขบวนการเสรีไทย ของ นายฉันทนา (หรือ มาลัย ชูพินิจ) ระบุว่า เสรีไทยอีสานที่ผ่านการฝึกแล้วที่สกลนคร 3,500 คน, นครพนม 800 คน, อุตรธานี 1,200 คน, มหาสารคาม 4,000, อุบลราชธานี 3,000 คน

คำถามคือ แล้วผู้คนมากมายเหล่านั้นหายไปไหน?

เพราะในความคิดความรู้สึกของผม คนเหล่านี้ก็เป็นคนเหมือนกัน เป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์และการต่อสู้ และยิ่งถ้าเรารู้จักเรื่องราวของเขามากเท่าไร ก็จะเผยโฉมหน้าประวัติศาสตร์สังคมไทยและประเทศในภูมิภาคนี้ได้มากขึ้น

ที่สำคัญเขาเป็นคนอีสาน!

คือผมมองว่ามีความเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งระหว่างประวัติศาสตร์กระแสหลักกับประวัติศาสตร์กระแสรอง (จะเรียกว่าประวัติศาสตร์ฝ่ายก้าวหน้าก็ได้) ที่มักให้ความสนใจกับบุคคลใหญ่ๆ โดยไม่ขยายไปสู่บุคคลแวดล้อมในวงรอบ นอกออกไปซึ่งเป็นแนวร่วมเป็นคนเล็กคนน้อย ทำราวกับว่าพวกเขาเหล่านั้นไม่มีตัวตน

ประวัติศาสตร์แบบนี้บางทีมันก็เหมือนจะ “รวมศูนย์” ในตัวบุคคลและเหตุการณ์ใหญ่ๆ เท่านั้น ก็ไปตรงกับ concept ดึงทุกอย่างเข้าสู่ส่วนกลางในอุดมการณ์รัฐชาติของสมบูรณาญาสิทธิราชย์

นี่ยังไม่ต้องพูดถึงว่า การศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่รัฐตีตราว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ นับตั้งแต่กบฏผีบุญ, กบฏแบ่งแยกดินแดน, พระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร), 4 รัฐมนตรีอีสาน, คอมมิวนิสต์, เลี้ยวแดง, ผู้ลี้ภัย

ทางการเมืองทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่และถูกฆ่าตาย ล้วนยากลำบาก เหมือนมีเงาอำมหิตห่มดำคอยกดทับไว้ให้ไม่มีใครอยากพูดถึง

เหมือนอย่างกรณีของพระมหานियม อุตตโม ที่ผมเคยเสนอไป ซึ่งร่วมคดีกับพระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) จนต้องลี้ภัยไปอยู่ฝั่งประเทศลาว และแน่นอนว่า กลุ่มพระภิกษุ-สามเณรที่เป็นสายพระพิมลธรรมต้องไม่ได้มีแค่ท่าน แต่ข้อมูลส่วนนี้ที่ผมนำเสนอไปก็ได้มาจากแหล่งเดียวและน้อยนิดมาก

ถึงขนาดที่ผมเคยถามอาจารย์ท่านหนึ่งที่เป็นศิษย์เอกพระมหานियม อุตตโม ถึงเรื่องการลี้ภัยการเมืองของท่านและความเกี่ยวข้องกับพระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) เพราะตามข้อมูล อาจารย์ท่านนี้ก็อาศัยเส้นสายพระมหานियม อุตตโม ไปสู่วัดมหาธาตุในร่มเงาพระพิมลธรรมจนได้เล่าเรียนได้ดิบได้ดี แต่อาจารย์ท่านนั้นก็ไม่เคยตอบคำถามนี้

แต่ดีที่เรื่องพระพิมลธรรมนั้นยังถูกเล่าขานและศึกษาบันทึกไว้ทั้งในรูปเอกสาร หนังสือ คำบอกเล่าของพระเถรวัดมหาธาตุ ผู้บริหารมหาจุฬารัฐสภา รุ่งเก่าๆ และพระเก่าแก่อีสาน กระทั่งถึงประเทศลาว ซึ่งครั้งหนึ่งผมได้ไปสนทนากับพระผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง (ตอนนี้มรณภาพแล้ว) ซึ่งมีสถานะเป็นรองประมุขสงฆ์ (ฝ่ายวิปัสสนา) พื้นเพเป็นคนยโสธร และได้มาฟังคดีความของพระพิมลธรรมตลอด (ตอนนั้นท่านอยู่เวียงจันทน์แล้ว) และเมื่อเชื่อมไปถึงข้อเขียนอัตชีวประวัติของมหาสิลา วีระวงส์ ในเรื่องชีวิตผู้ขำแล้ว ที่ว่าพระทางลาวนั้นปฏิเสธนิกายธรรมยุติกจากไทย (สยาม) ก็อาจจะคิดเชื่อมโยงได้ว่าเพราะเห็นการกระทำอันไม่ชอบธรรมของพระนิกายนี้ที่กระทำต่อพระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร)

คำถามเล็กๆ ต่อเรื่องนี้คือ ทำไมรายละเอียดเรื่องพระพิมลธรรมจึงค่อนข้างแจ่มแจ้งที่เมืองลาว?

กลับมาที่ประเด็นเสรีไทยอีสานลำดับถัดๆ มาจากบุคคลสำคัญทั้ง 4 ท่าน (นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์, นายถวิล อุดล, นายจำลอง ดาวเรือง, นายเตียง ศิริขันธ์) ผมพบว่า เรื่องราวรายละเอียดของเหตุการณ์ (นอกเหนือกระแสหลักทั้งของฝ่ายอนุรักษและก้าวหน้า) และตัวละครย่อยๆ คนเล็กๆ เหล่านี้มีอยู่กระจุกกระจายในคำบอกเล่า (แต่น่าเสียดายที่คำบอกเล่าเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเพียงการทำหน้าที่ให้ภาพของบุคคลสำคัญให้เด่นชัดเท่านั้น ในงานศึกษาวิจัยของนักวิชาการ) แทรกอยู่ในข้อเขียนต่างๆ อย่างไม่เป็นระบบนัก

แต่เมื่อได้ฟัง ได้อ่านแล้ว ยืนยันได้ว่าทำให้ “มิติ” ในการมองการรับรู้เรื่องราวนี้มีชีวิตชีวาไม่ตายซากมากขึ้นทีเดียว

เท่าที่ผมรู้ตอนนี้ เรื่องราวของคนเล็กๆ เหล่านี้ในขบวนการเสรีไทยอีสาน ที่บันทึกไว้อย่างเป็นระบบมีอยู่ในหนังสือ (เท่าที่ผมมีอยู่ในมือและสามารถแสดงตัวอย่างได้) มีอยู่ 2 เล่ม แต่แน่นอนว่ามันถูกเขียนและพิมพ์ขึ้นในรูปแบบ “สารนิยาย” ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่อาจไม่ค่อยให้ความสำคัญเพราะไม่ใช่งานวิชาการใช้อ้างอิงไม่ได้

แต่ช่างหัวนักวิชาการครับ ในฐานะลูกอีสานแล้ว เอกสารและข้อมูลเหล่านี้มีประโยชน์มากในการที่จะค้นคว้าศึกษา

และเก็บหาไว้ เพราะนี่เป็นการบันทึกปากคำของต้นตอเรื่องราว

10 กว่าปีที่แล้ว ผมได้อ่านหนังสือเรื่อง **บันทึกลับของเสรีไทยภูพาน** (พิมพ์ปี 2532, มีนาคม) และเพียงแต่คำโปรย สารระเหย *เสี้ยวหนึ่ง* ของประวัติศาสตร์ที่กำลังถูกลืม ก็ทำให้ผมตื่นเต้นแล้ว

หน้าที่ 9 ของหนังสือเป็นหน้าแรกของเรื่องราวเริ่มด้วยบท *อารัมภบท*

“หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้นจากบันทึกส่วนตัวฉบับหนึ่ง ซึ่งเจ้าของบันทึกได้เขียนไว้ด้วยหมึกสีแดงตัวใหญ่บนปกสมุดบันทึกเล่มนั้นว่า **“เมื่อข้าพเจ้าถูกหลอกให้กู้ชาติ”**... ข้าพเจ้าได้รับบันทึกเล่มนั้นจากอดีตทหารรับจ้างผู้เคยอาสาสมัครไปรบในเมืองลาวร่วมกับหน่วยงาน ซี.ไอ.เอ. ของสหรัฐอเมริกาได้นำมามอบให้ผู้เขียนแล้ว บอกกับผู้เขียนว่า “อยากให้เห็นบันทึกฉบับนี้เป็นรูปเล่มเพื่อคนรุ่นหลังจะได้ทราบความจริงบางประการของขบวนการเสรีไทย **แม้มันจะเป็นเรื่องราวการปฏิบัติการของผู้ร่วมงานปลายแถว แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นโดยสามัญชนธรรมดา**”

และเรื่องนี้เอง โดยเฉพาะที่ผมเน้นเป็นตัวหนาเอน ทำให้ผมเกิดมีคำถามและความสนใจอย่างที่ว่าไว้ในตอนบทความ

เจ้าของบันทึกที่นาย *สีดอกท้าว* นำมาเรียบเรียงนี้ จากการสืบค้นของผู้เรียบเรียงคือเสรีไทยอีสานที่พอเมื่อเสรีจสิ้นสุดภารกิจงานเสรีไทยแล้ว ก็ได้ไปร่วมต่อสู้ปลดปล่อยชาติลาวให้เป็นอิสระจากจักรวรรดินิยม ถ้าได้อ่านเนื้อหาทั้งหมดของหนังสือโดยเฉพาะคำบรรยายของ “พลูโต” (ชื่อรหัสของนายเตียง ศิริจันทร์ แม่ทัพใหญ่เสรีไทยอีสาน) นอกจากเราจะได้ข้อมูลรายละเอียดจากปากคำ(บันทึก) ของคนเล็กๆ โดยตรงถึงขบวนการและความเป็นไปของเสรีไทยภูพานแล้ว เราจะเข้าใจได้ว่าทำไมเสรีไทยอีสานผู้นี้ถึงได้ข้ามโขงไปร่วมต่อสู้กับพี่น้องชาวลาว และจดหมาย 2 ฉบับที่เขาเขียนถึงผู้หญิงที่เขารักซึ่งถูกเก็บไว้โดยแม่ชีท่านหนึ่ง (ช่วงที่ผู้เรียบเรียงหรือนายสีดอกท้าว พบนั้น แม่ชีมีอายุประมาณ 60 ปี ถ้านับย้อนไปในช่วงเดียวกับบันทึก แม่ชีท่านนี้ก็อายุประมาณ 17 – 18 ปี) เราจะเห็นความเป็นไปของขบวนการกู้ชาติลาว ตั้งแต่ขบวนการลาวอิสระ จนถึงขบวนการปลดปล่อยลาว (ลาวแดง)

แต่กว่าที่ผู้เรียบจะสืบค้นได้ว่าเจ้าของบันทึกเป็นใคร ก็ต้องเจอกับสภาพการแบบที่ได้เขียนไว้ใน *อารัมภบท*

“หลังจากได้รับบันทึกฉบับนี้แล้ว ผู้เขียนได้พยายามศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวของเสรีไทยของสกลนครจากอดีตเสรีไทยที่ยังมีชีวิตอยู่ เพื่อที่จะได้รู้ถึงชื่อเสียงเรียงนามที่แท้จริงของเจ้าของบันทึกเล่มนี้ แต่ไม่มีใครที่จะบอกได้ เพราะผู้ร่วมงานเสรีไทยในครั้งนั้นมีนับพันคน ผู้ที่เจ้าของบันทึกระบุชื่อสกุลไว้นั้นล้มหายตายจากไปเสียส่วนมากส่วนที่ยังมีชีวิตอยู่เพียงคนสองคนนั้นก็ยากที่จะตามพบตัว

“ที่สำคัญที่สุดคือ ความหวาดระแวงและความกลัวปรากฏขึ้นในแววตาของคนเหล่านั้น เมื่อผู้เขียนได้ขอให้เล่าเรื่องเสรีไทยสู่ฟัง”

นั่นเองทำให้ผมต้องหันไปดูภาพประกอบในหน้า 8 (หน้าตรงข้ามกับหน้า 9 อารัมภบท) ชายสามคนยืนกอดคอกัน ที่
ข้อมือทั้งสองของแต่ละคนมีกุญแจมือและโซ่ตรวน ขนาบข้างด้วยตำรวจสะพายปืนยาวสองนาย ฉากหลังเป็นอาคาร
ไม้สองชั้น ได้ภาพมีข้อความว่า

“รางวัลผลตอบแทนการกู้ชาติที่เสรีไทยกลุ่มหนึ่งได้รับ คือการตีตรวนล่ามโซ่และถูกยึดเยียดข้อหากบฏแบ่งแยกดิน
แดน”

!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

ป/ล. 1

เนื้อที่หมดแล้ว เรื่องราวของเสรีไทยอีกคนหนึ่งในหนังสือเรื่อง **มีเธอเคียงฉันนิรันดร** ที่ยังไม่ได้พูดถึงนั้น เอาไว้
บทความหน้านะครับ แต่ถ้าใครมีโอกาสไปลาวใต้-ปากเซ ที่สนามแดงจะมีนุสาวรีย์สำนึกบุญคุณ (ในรูปประกอบ)
ด้านหลังจะมีหลุมศพอยู่ราวๆ 10 หลุมเศษๆ หนึ่งในนั้นจารึกชื่อ **ท่านมะนิ เอืองวงสา** นั่นคือเสรีไทยอีสานจากอุบล
ราชธานี

ป/ล. 2

ใครมีข้อมูล **นายสีดอกขาว** ช่วยแจ้งหรือติดต่อมาด้วยนะครับ และถ้าใครรู้จักท่านผมฝากคารวะด้วยหัวใจ และถ้ามี
โอกาสผมอยากสัมภาษณ์ท่านมาก

**หมายเหตุ: ความคิดเห็นหรือมุมมองต่างๆ ที่ปรากฏบนเว็บไซต์เดอะอีสานเรคคอร์ด เป็นข้อคิดเห็นของผู้
เขียน ซึ่งไม่ได้เป็นมุมมองหรือความคิดเห็นของกองบรรณาธิการเดอะอีสานเรคคอร์ด**